

Informatīvais ziņojums

Par pasākumu plānu jaunu pirmsskolas izglītības iestāžu būvniecībai

Informatīvais ziņojums „Par pasākumu plānu jaunu pirmsskolas izglītības iestāžu būvniecībai” (turpmāk – informatīvais ziņojums) ir sagatavots, izpildot 2006.gada 3.augusta Ministru prezidenta rīkojumā Nr.391 „Par darba grupu pasākumu plāna izstrādei jaunu pirmsskolas izglītības iestāžu būvniecībai” minēto uzdevumu – sagatavot pasākumu plānu jaunu pirmsskolas izglītības iestāžu (turpmāk – PII) būvniecībai, lai veicinātu valsts iedzīvotāju interesēm atbilstošu PII infrastruktūras attīstību.

1. Pašreizējās situācijas apraksts

Nacionālajā attīstības plānā 2007.-2013.gadam, kas nosaka Latvijas galvenos attīstības virzienus un parāda valsts un sabiedrības svarīgākos uzdevumus, ir noteikts, ka cilvēka labklājības kāpumu var sasniegt veidojot ilgtspējīgu sociālās drošības sistēmu un sniedzot atbalstu ģimenēm, ir drošas un stabilas attīstības priekšnosacījums. Kā viens no risināmajiem uzdevumiem atbalsta ģimenēm ar bērniem nodrošināšanai un dzimstības veicināšanai ir noteikts veicināt piekļuvi PII un to pieejamību un alternatīvu bērnu aprūpes pakalpojumu attīstību.

Saskaņā ar Izglītības likuma 17.pantu katrai pašvaldībai ir pienākums tās administratīvajā teritorijā dzīvojošajiem bērniem nodrošināt iespēju iegūt pirmsskolas izglītību. Vietējā pašvaldība pēc saskaņošanas ar Izglītības un zinātnes ministriju (turpmāk – IZM) var dibināt, reorganizēt un likvidēt PII. Vispārējās izglītības likuma 20.panta otrā daļa nosaka, ka pirmsskolas izglītības programmu apgūst bērni līdz 7 gadu vecumam. Atkarībā no veselības stāvokļa un psiholoģiskās sagatavotības pirmsskolas izglītības programmas apguvi var pagarināt vai saīsināt par vienu gadu, ņemot vērā vecāku vēlmes un ģimenes ārsta atzinumu. Izglītības likuma 4.pants nosaka, ka obligāta ir piecgadīgo un sešgadīgo bērnu sagatavošana pamatzglītības apguvei.

1.1. Nepietiekams vietu nodrošinājums PII

1.1.1. Bērnu skaits

Atbilstoši Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes (turpmāk – CSP) apkopotajai informācijai 2005./2006.mācību gada sākumā pirmsskolas vecuma bērnu skaits izglītības iestādēs (pirmsskolas izglītības iestādēs, pirmsskolas izglītības grupās vispārīzglītojošajās skolās un interešu izglītības centros), kas īsteno pirmsskolas izglītības programmas, bija 74 968 jeb 48% no kopējā pirmsskolas vecuma bērnu skaita Latvijā, kas pēc CSP datiem 2005.gada 1.janvārī bija 156 122.

Atbilstoši CSP apkopotajai informācijai un atbilstoši IZM Vispārējās izglītības departamenta informācijai 2005./2006.mācību gadā bija 553 PII ar 50 466 vietām. Daudzās no PII netiek ievēroti Ministru kabineta 2005.gada 27.septembra noteikumi Nr.375 „Noteikumi par minimālo un maksimālo izglītojamo skaitu valsts un pašvaldību vispārējās izglītības iestādes klasēs, pirmsskolas izglītības iestādes grupās, speciālās izglītības iestādēs un sociālās un pedagoģiskās korekcijas klasēs”, jo bērnu skaits PII ir daudz lielāks nekā PII vietu skaits (skatīt tabulu).

	Pirmsskolas izglītības iestāžu skaits (CSP dati)	Vietu skaits (CSP dati)	Bērnu skaits pirmsskolas izglītības iestādēs (CSP dati)	Bērnu skaits rindā uz vietām pirmsskolas izglītības iestādēs (IZM VID informācija)
Pavisam:	553	50466	63938	15080*
<i>Republikas pilsētas</i>				
Rīgā kopā:	157	16971	22213	2003
Centra rajons	6	640	896	61
Kurzemes rajons	31	3941	4615	354
Latgales priekšpilsēta	45	5005	6632	322
Vidzemes priekšpilsēta	35	3739	4857	637
Zemgales priekšpilsēta	21	1976	2821	385
Ziemeļu rajons	19	1670	2392	244
Daugavpils	26	2760	3643	0
Jelgava	14	1456	2309	1061
Jūrmala	9	1044	1219	181
Liepāja	20	2231	3022	2740
Rēzekne	10	1024	1381	525
Ventspils	9	1151	1579	398
<i>Rajoni</i>				
Aizkraukles	16	1111	1265	238
Alūksnes	9	460	594	208
Balvu	11	534	672	93
Bauskas	7	650	901	517
Cēsu	12	975	1197	430
Daugavpils	5	391	376	12
Dobeles	11	805	935	200
Gulbenes	9	680	820	70
Jelgavas	6	472	530	105
Jēkabpils	11	990	1433	319
Krāslavas	5	562	621	35
Kuldīgas	7	539	719	297
Liepājas	12	925	905	107
Limbažu	9	614	791	52
Ludzas	13	598	789	248
Madonas	17	1286	1416	110
Ogres	14	1537	1992	600
Preiļu	4	540	588	122
Rēzeknes	17	908	946	0
Rīgas	35	3555	4627	3209
Saldus	13	894	1031	294
Talsu	19	1224	1520	131
Tukuma	10	996	1090	483
Valkas	15	846	799	205
Valmieras	16	1516	1768	87
Ventspils	5	241	247	0

* Tajā skaitā: **6489** - bērni līdz 2 gadu vecumam; **4910** - bērni vecumā no 2 līdz 3 gadu vecumam; **2392** - bērni vecumā no 3 līdz 4 gadu vecumam; **1289** - bērni vecumā no 4 līdz 5 gadu vecumam

1.1.2. Normatīvo aktu regulējums bērnu skaita noteikšanai PII grupās

Ministru kabineta 2005.gada 27.septembra noteikumi Nr.375 „Noteikumi par minimālo un maksimālo izglītojamo skaitu valsts un pašvaldību vispārējās izglītības iestādes klasēs, pirmsskolas izglītības iestādes grupās, speciālās izglītības iestādēs un sociālās un pedagoģiskās korekcijas klasēs” nosaka, ka maksimālais PII audzēkņu skaits jaunākā vecuma (bērniem līdz trim gadiem) grupās ir noteikts 12 bērni grupā.

Rīgas domes Izglītības, jaunatnes un sporta departaments 2006.gada aprīlī ir ierosinājis Izglītības ministrijai veikt grozījumus šajos noteikumos un palielināt PII audzēkņu skaitu jaunākā vecuma grupās līdz 18 bērniem, bet IZM ierosinājumu noraidīja.

Darba grupa uzskata, ka Rīgas domes Izglītības, jaunatnes un sporta departamenta priekšlikums būtu atbalstāms un kā viens no tūlītējiem risinājumiem būtu grozījumi Ministru kabineta 2005.gada 27.septembra noteikumos Nr.375 „Noteikumi par minimālo un maksimālo izglītojamo skaitu valsts un pašvaldību vispārējās izglītības iestādes klasēs, pirmsskolas izglītības iestādes grupās, speciālās izglītības iestādēs un sociālās un pedagoģiskās korekcijas klasēs”, kas palielinātu PII audzēkņu skaitu jaunākā vecuma grupās, jo jau patreiz šie noteikumi daudzās PII tiek pārkāpti.

1.1.3. Atbalsts pašvaldībām PII infrastruktūras attīstībai

Saskaņā ar Ministru kabineta 2005.gada 27.aprīļa rīkojumu Nr.275 „Par ministriju valsts investīciju politikas veidošanas prioritārajiem darbības virzieniem 2006.-2010.gadā”, pašvaldību īpašumā esošo pirmsskolas un interešu izglītības iestāžu, arī sporta zāļu un sporta laukumu sakārtošana, modernizēšana un būvniecība ir Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas (turpmāk – RAPLM) kompetencē.

2006.gada valsts budžeta likuma ietvaros mērķdotācijām investīcijām pašvaldībām PII infrastruktūras sakārtošanai tika piešķirti 950 200 latu, t.sk. 450 079 latu tika piešķirti energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumiem (13 projekti), 350 121 latu tika piešķirti renovācijas projektiem (9 projekti) un 150 000 latu – rekonstrukcijas projektiem (2 projekti)¹ Detalizētākā informācija atspoguļota 1.pielikumā.

Kopējais pašvaldību pieprasījums PII infrastruktūras atjaunošanai/attīstībai 2006.gadā sastāda aptuveni 6 000 000 latu (50 projekti), no tiem tikai trīs iesniegtie projekti (Jūrmalas pilsētas domes, Alūksnes pilsētas domes un Valmieras pagasta padomes projekti) paredz jaunu PII būvniecību.

Pirmsskolas izglītības iestāžu rekonstrukcijas / renovācijas projektu īstenošanai nepieciešamais finansējums sastāda 56 008 974 latu, jaunu PII būvniecībai – 26 520 874 latu.

Kā jau tika minēts, kopējais bērnu skaits rindā uz vietām PII 2005. / 2006.mācību gadā bija 15 080. Pamatojoties uz pašvaldību pieteikumiem 2006./2007. gadam Valsts investīciju programmas Vietējas nozīmes un plānošanas reģionu nozīmes investīciju programmas "Pašvaldības izglītības iestāžu attīstība un nostiprināšana" apakšprogrammas ietvaros un esošo situāciju pirmsskolas izglītības pieejamības jomā republikas un rajonu centru pilsētās, jāsecina, ka, rekonstrukcijas projektu un jaunu PII būvniecības gadījumā, republikas pilsētu un rajonu pašvaldībās rinda uz vietām PII samazināsies par 5 908 (t.sk. Rīgā – par 560, pārējās republikas pilsētās – par 1 377, rajonos – par 3971), tas ir, par 39,17% no pašreizējās kopējās rindas (skat. 2.pielikumu).

1.2. PII pieejamo pakalpojumu paplašināšanas ietekme uz nodarbinātību

Pēdējā laikā valstī, saasinoties darbaspēka piedāvājuma problēmām, jautājums par sievietes iesaistīšanu darba tirgū ir kļuvis sevišķi aktuāls. Viens no iemesliem, kādēļ sievietes pēc bērnu kopšanas atvaļinājuma nestrādā ir tas, ka viņām nav kur atstāt bērnus, PII trūkst brīvu vietu. 2005./2006. mācību gada sākumā rindās uz pirmsskolas izglītības iestādēm atradās vairāk kā 15000 bērnu. Bez tam PII pieejamības trūkums daudzām sievietēm neļauj piedalīties arī Nodarbinātības valsts aģentūras (turpmāk – NVA) organizētajos aktīvajos nodarbinātības pasākumos.

¹ RAPLM informācija, avots: Valsts investīciju programmas Vietējas nozīmes un plānošanas reģionu nozīmes investīciju programmas datu bāze.

2006.gada 30.jūnijā NVA kā personas pēc bērna kopšanas atvaļinājuma tika reģistrēti 9 090 bezdarbnieki, kas veido 12,2% no kopējā bezdarbnieku skaita. Detalizētākā informācija atspoguļota 3.pielikumā.

Latvijas Nacionālajā Lisabonas programmā 2005.-2008.gadam starp nedefinētiem prioritāriem uzdevumiem dažādu grupu iedzīvotāju nodarbinātību veicināšanā ir formulēts uzdevums – atbalstīt personu pēc bērna kopšanas atvaļinājuma iekļaušanu darba tirgū. ES nodarbinātības stratēģija paredz līdz 2010.gadam nodrošināt PII 90% bērnu vecumā no trīs gadiem līdz sākumskolas vecumam un aprūpi 33% bērnu līdz 3 gadu vecumam.

Pēc Ekonomikas ministrijas (turpmāk – EM) aplēsēm sievietes, kuras 2006.gada sākumā nestrādāja, jo trūkst pirmsskolas izglītības iestādes, kur varētu atstāt bērnus, veido gandrīz 1,7% no kopējā nodarbināto sieviešu skaita un gandrīz 1,6% no ekonomiski aktīvo sieviešu skaita. Iesaistot šīs sievietes darbā, celtos nodarbinātības līmenis valstī. Sieviešu nodarbinātības līmenis Latvijā 2005.gadā bija 59,3% un tas krietni atpaliek no attiecīgā rādītāja Skandināvijas valstīs (Dānijā – 71,9 %, Zviedrijā – 70,4%, Somijā – 66,5%) un arī kaimiņvalstīs tas ir augstāks (Igaunijā – 62,1, Lietuvā – 59,4).

Eiropas Komisijas ilgtermiņa prognozes (līdz 2050.gadam) rāda, ka Latvijā vidēji vienai sievietei dzimušo bērnu skaits pieaugs līdz 1,6 bērniem (2005.gadā – 1,3 bērni uz vienu sievieti), kas nozīmē, ka pieprasījums pēc pirmsskolas izglītības iestādēm saglabāsies vai pat pieaugs.

2006.gadā NVA uzsāka bezdarbniekiem pēc bērna kopšanas atvaļinājuma jaunu pilotprojektu – profesionālo apmācību, pārkvalifikāciju un kvalifikācijas paaugstināšanu tālmācības un e-apmācības veidā. Šobrīd ir uzsākta izglītības iestāžu izvēle, kas būtu gatavas piedāvāt e- apmācību vai tālmācību grāmatveža un sociālā darbinieka profesijās.

Jaunajā Eiropas Savienības (turpmāk – ES) struktūrfondu plānošanas periodā 2007.-2013.gadam NVA ir iecerējuši sadarbībā ar pašvaldībām īstenot projektus, kuros būtu ietverti arī auklīšu vai PII pakalpojumi, kamēr māte vai tēvs strādā vai mācās.

2. Esošo PII renovācijas un jaunu PII būvniecības iespējas

2.1. PII renovēšanas/rekonstrukcijas iespējas

2.1.1. Valsts investīciju programmas ietvaros

Saskaņā ar Ministru kabineta 22.augusta sēdes protokollēmumu, RAPLM ir uzdots triju mēnešu laikā izstrādāt noteikumu projektu par mērķdotāciju investīcijām pašvaldībām pieprasījumu izvērtēšanas, piešķiršanas un uzraudzības kārtību. Plānots, ka pēc noteikumu apstiprināšanas jaunā kārtība stāsies spēkā ar 2007. gadu.

Atbalstu galvenokārt paredzēts novirzīt novadu nozīmes attīstības centru, pilsētu, kas nav rajonu centri, un pagastu PII infrastruktūras sakārtošanai.

Esošais pieprasījums PII rekonstrukcijas/renovācijas projektu īstenošanai vērtējams aptuveni 56 008 974 latu apmērā, jaunu būvniecībai- 26 520 874.² Iespējamie projektu atlases kritēriji mērķdotāciju investīcijām pašvaldībām piešķiršanai ir šādi:

- rindas uz vietām PII lielums;
- pieteikušos bērnu skaits uz vietām PII;
- bērnu skaits rindā, kuru deklarētā dzīves vieta ir ārpus tās pašvaldības administratīvās teritorijas, kurā vecāki strādā un vēlas vietu PII;

² Informācija par PII renovāciju/rekonstrukciju sniegta, pamatojoties uz pašvaldību pieteikumiem 2006./2007.gadam Valsts investīciju programmas Vietējas nozīmes un plānošanas reģionu nozīmes investīciju programmas „Pašvaldību izglītības iestāžu attīstība un nostiprināšana” apakšprogrammas ietvaros, kā arī apzinot esošo situāciju pirmsskolas izglītības pieejamības jomā republikas un rajonu centru pilsētās

- pašvaldības budžetā piešķirtā finansējuma procentuālais pieaugums PII darbības nodrošināšanai pēdējo piecu gadu laikā;
- finansējums uz bērnu gadā pašvaldības PII;
- dzimstības pieauguma prognoze pašvaldībā;
- esošo PII tehniskais stāvoklis;
- esošo PII spēja nodrošināt bērnus pirmsskolas vecumā ar vietām;
- ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju skaits, sieviešu īpatsvars tajā;
- bērnu skaits pirmsskolas vecumā.

Projektu īstenošanas rezultātā pieaugs bērnu nodrošinājums ar vietām PII, palielināsies nodarbinātības līmenis, mainīsies iedzīvotāju migrācijas saldo, samazināsies PII bērnu un darbinieku saslimstības līmenis, tiks nodrošināta bērnu sagatavotība skolai, kā arī veicināta pašvaldību līdzekļu ekonomija saistībā ar PII uzlabojumiem (% pret bāzes periodu).

2.1.2. Struktūrfondu piesaistīšanas iespējas

Plānošanas periodā no 2007.-2013.gadam ES struktūrfondu operacionālās programmas „Infrastruktūra un pakalpojumi” pasākuma „Atbalsts darba un ģimenes dzīves saskaņošanai” ietvaros tiek plānots īstenot aktivitāti „Pirmsskolas izglītības iestāžu infrastruktūras attīstība nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centros”. Aktivitātes ietvaros atbalstu ir paredzēts sniegt PII infrastruktūras attīstībai nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centros, ievērojot policentriskās attīstības pieeju. Aktivitātes īstenošanai RAPLM izstrādā nacionālo programmu. Plānotais finansējums aktivitātes īstenošanai ir aptuveni 28 000 000 latu.

Iespējamie projektu atlases kritēriji aktivitātes ietvaros ir šādi:

- rindas uz vietām PII lielums;
- pieteikušos bērnu skaits uz vietām PII;
- bērnu skaits rindā, kuru deklarētā dzīves vieta ir ārpus tās pašvaldības administratīvās teritorijas, kurā vecāki strādā un vēlas vietu PII;
- pašvaldības budžetā piešķirtā finansējuma procentuālais pieaugums PII darbības nodrošināšanai pēdējo piecu gadu laikā;
- finansējums uz bērnu gadā pašvaldības PII;
- dzimstības pieauguma prognoze pašvaldībā;
- esošo PII tehniskais stāvoklis;
- esošo PII spēja nodrošināt bērnus pirmsskolas vecumā ar vietām;
- ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju skaits, sieviešu īpatsvars tajā;
- bērnu skaits pirmsskolas vecumā.

Plānots, ka aktivitātes īstenošanas rezultātā līdz 2013.gadam samazināsies bezdarba līmenis un palielināsies sieviešu nodarbinātības rādītāji, tādā veidā veicinot arī dzimumu līdztiesību darba tirgū; mazināsies iedzīvotāju migrācijas rādītāji, jo tiks piedāvāts pakalpojums, kas ļauj nodrošināt darba un ģimenes dzīves saskaņošanu; kā arī tiks veicināta dzimstība.

2.2. Informācija par prasībām PII būvniecībai un renovēšanai/rekonstrukcijai

Jaunu PII būvniecības risinājuma gadījumā būtu nepieciešams izveidot daudzfunkcionālu PII paraugprojektu, kuru, atkarībā no pieejamā finansējuma (t.sk. no finansējuma, ko piešķir pašvaldība) un citiem svarīgiem faktoriem (piem., paredzētais bērnu skaits, PII teritorija, papildus iespējas – peldbaseins, sporta zāle, u.c.) iespējams modelēt no vienkāršākā modeļa, kas nodrošina minimālās pamatprasības, līdz sarežģītam un daudzfunkcionālam.

Veidojot paraugprojektu jāņem vērā, ka PII projektēšanu regulē Higiēnas prasības un Latvijas būvnormatīvs LBN 208 „Publiskās ēkas un būves”, kā arī citi normatīvie akti:

1. Ministru kabineta 2002.gada 27.decembra noteikumi nr.596 „Higiēnas prasības izglītības iestādēm, kas īsteno pirmsskolas izglītības programmas”;
2. Būvniecības likums;

3. Ministru kabineta 1997.gada 01.aprīļa noteikumi Nr.112 „Vispārīgie būvnoteikumi”;
4. Ministru kabineta 2000.gada 28.novembra noteikumi Nr.411 „Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 208-00 „Publiskas ēkas un būves”;
5. Ministru kabineta 1995.gada 31.oktobra noteikumi Nr.318 „Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN201-96 Ugunsdrošības normas”;
6. Vietējās pašvaldības saistošie apbūves noteikumi;
7. Ministru kabineta 2004.gada 13.jūlija noteikumi Nr.597 „Vides trokšņa novērtēšanas kārtība”;
8. Eiropas Parlamenta un padomes regula (EK) Nr.852/2004 (2004.gada 29.aprīlis) par pārtikas produktu higiēnu;
9. Ministru kabineta 2002.gada 19.marta noteikumi Nr.125 „Darba aizsardzības prasības darba vietās”;
10. Ministru kabineta 2000.gada 18.janvāra noteikumi Nr.26 „Noteikumi par higiēnas prasībām publiskas lietošanas peldbaseiniem”, un citi normatīvie akti.

Ievērojot prasības PII projektēšanai, kā arī normatīvo aktu prasības attiecībā uz maksimālo bērnu skaitu grupā, optimālais bērnu skaits vienā PII varētu būt 120 (6 grupas ar 18-20 bērniem). PII platības lielums tiek noteikts atkarībā no tā, vai paredzēts, ka bērni guļ dienas nodarbību telpā, vai šim nolūkam paredzētā atsevišķā guļamtelpā, kā arī vai ēdināšana ir paredzēta grupas blokā, vai kolektīvā ēdnīcā. PII būvniecībā īpaša uzmanība pievēršama ugunsdrošības prasībām, kas variē atkarībā no paredzētā bērnu skaita un ietekmē būvmateriālu izvēli, kā arī universālā dizaina principiem.

PII bērni tiek dalīti vecuma grupās, katrai grupai paredzot atsevišķu telpu bloku ar atsevišķu ieeju. Katru grupu nepieciešamības gadījumā var izolēt no pārējām bērnu dārza telpām epidēmisku slimību gadījumā. Katrā grupā ir paredzētas ar attiecīgu iekārtu apgādātas telpas garderobei, dienas nodarbībām, gulēšanai, ēdināšanai (ja ēdināšana notiek grupas blokā), trauku, sauso produktu, veļas glabāšanai, kā arī tualetes un mazgājamās telpas.

Visi grupu blokiem jābūt iekšēji funkcionāli savienotiem ar administrāciju, virtuves bloku, medicīnas bloku, kolektīvo pasākumu telpām, saimniecības telpām. PII jābūt nožogotai un apsargātai teritorijai pastaigām un rotaļām svaigā gaisā, kā arī norobežotai saimniecības funkcionālai zonai. Jāievēro, ka PII, kur uzturas bērni līdz 3 gadu vecumam cauru diennakti, ir īpašas prasības.

Prognozētās izmaksas viena PII būvniecībai ar platību 1600 - 2000 m², vienam m² vidēji ir 600-800 latu, kas ir 1 000 000-1 500 000 latu par bērnodārzu 120 bērniem. Paraugprojekta izmantošana ievērojami samazinās izmaksas PII būvniecībai, jo vidēji šāda projekta izstrādāšana maksā 50 000-70 000 latu.

2.3. Jaunu PII būvniecības un finansēšana iespējas

2.3.1. VPP kā risinājums jaunu PII būvniecībai.

Ņemot vērā pašvaldību ierobežotos finanšu resursus kā viena no iespējām nodrošināt pašvaldības bērnus ar vietām PII ir īstenot jaunu PII būvniecību ar privātā kapitāla palīdzību – uz ilgtermiņa sadarbības pamata starp pašvaldības un privātā sektora kapitālsabiedrību, savstarpēji (pašvaldības un privātā partnera starpā) sadalot ieguldījumus un riskus.

Šajā informatīvajā ziņojumā ar Valsts un privāto partnerību saprot publiskā un privātā sektora sadarbību, kas pamatojas uz publiskā un privātā sektora starpā noslēgtu līgumu, kurā ir atrunāti sadarbības noteikumi un termiņš. Šīs sadarbības ietvaros funkcija nodrošināt bērniem iespēju apmeklēt PII pilnībā vai daļēji tiek nodota privātajam sektoram. Sadarbības mērķis ir izmantot kā privātā sektora, tā arī publiskā sektora pieredzi un iespējas, lai sadarbības ietvaros sabiedrībai varētu tikt sniegta kvalitatīvāks un pieejamāks pakalpojums.

Šādas sadarbības ietvaros, ar mērķi būvēt PII var attīstīt dažādus attīstības modeļus norādot valsts un pašvaldība lomu kā publiskā sektora pārstāvjiem tiesības uzticēt privātajam

sektoram uzbūvēt PII, vienlaikus, paredzot privātajam sektoram pienākumu PII arī apsaimniekot, līdz tie tiek nodoti atpakaļ publiskā sektora rīcībā vai arī paliek privātajam sektoram. Tāpat ar VPP jāsaprot tāda publiskā un privātā sektora līgumiska un ilgtermiņa sadarbība, kas kā vienam, tā otram sektoram paredz ilgstošu klātbūtni projektā, kā arī sadala savstarpējos pienākumus un riskus atbilstoši katra sektora spējai tos vislabāk izpildīt un vadīt, ņemot vērā katra konkrētā VPP modeļa īpatnības, lai nodrošinātu sabiedrībai pēc iespējas labāku publisko pakalpojumu par visizdevīgāko cenu.

2.3.2. VPP (jaunu PII būvniecības) tehnisko projektu izstrāde un iespējamie risinājumi

Lai īsākā laikā uzsāktu jaunu PII būvniecības procesu un vienlaicīgi samazinātu tehniskā projekta izstrādes izmaksas, darba grupa kā risinājumu piedāvātā pilnvarot EM veikt iepirkuma procedūru pasūtījumam par PII būvniecības paraugprojektu 120 bērniem, nodrošinot iespēju sākuma posmā izvēlēties saimnieciski izdevīgāko tehnisko risinājumu PII būvniecībā. Vienlaicīgi paredzēts pašvaldībām nākt klajā ar inovatīviem risinājumiem, kas būtu efektīvāki un konkrētai vietai atbilstošāki, tādā veidā nodrošinot tehnisko risinājumu dažādību.

2.3.3. Standartizētas iepirkuma dokumentācijas sagatavošana jaunu PII būvniecības un apsaimniekošanas iepirkumu procedūrai – atklāta konkursa – standartizēta nolikuma un līgumprojekta sagatavošanu (Publisko iepirkumu likuma izpratnē)

EM uzdevumā valsts aģentūra „Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra” (turpmāk – LIAA) jau ir izsludinājusi iepirkumu, kur pakalpojuma mērķis ir juridisko dokumentāciju VPP pilotprojektam „Jaunas pirmsskolas izglītības iestādes būvniecība Cēsīs” sagatavošana, kā arī standartizētas iepirkuma dokumentācijas sagatavošana šajā tehniskajā specifikācijā norādītajā apjomā, ievērojot likumā „Publisko iepirkumu likums” un likumā “Par valsts un pašvaldību finansu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu”.

Ar juridiskās dokumentācijas izstrādi VPP pilotprojektam „Jaunas pirmsskolas izglītības iestādes būvniecība Cēsīs” saprot minētā projekta organizēšanai nepieciešamo iepirkuma procedūras – atklāta konkursa – dokumentu sagatavošanu atbilstoši Publisko iepirkumu likuma prasībām, un tieši konkursa nolikuma projekta izstrādi un VPP līguma projekta „Iepirkuma līgums starp Cēsu pilsētas domi un privāto partneri par pirmsskolas izglītības iestādes Ata Kronvalda ielā 35, Cēsīs būvniecību un apsaimniekošanu” precizēšanu, atbilstoši izstrādātajam konkursa nolikumam un vairāku līguma pielikumu sagatavošanu.

Ar standartizētas iepirkuma dokumentācijas sagatavošanu jāsaprot jaunas pirmsskolas izglītības iestādes būvniecības un apsaimniekošanas iepirkumu procedūras izstrādi – atklāta konkursa – standartizēta nolikuma un līgumprojekta sagatavošanu (Publisko iepirkumu likuma izpratnē), kā arī metodisko norādījumu sagatavošanu pasūtītājam VPP iepirkuma dokumentācijas izstrādē. Standartizēta VPP līguma projekta sagatavošanā jāņem vērā HM Treasury izstrādātos „Standardisation of PFI Contracts” ieteikumus. Metodiskajiem norādījumiem jāietver detalizēts apraksts un skaidrojums par iepirkuma dokumentācijas izstrādes un līgumprojekta izstrādes būtiskajiem aspektiem. ar pielikumiem tādiem kā:

- būvju un inženierkomunikāciju tehniskā specifikācija;
- pakalpojumu specifikācija un izpildes prasības. Izstrādājot šo pielikumu ir jāvadās saskaņā ar VPP līguma projektā noteikto un *Partnerships For Schools* sagatavoto materiālu „Output Specification (PFI) Volume 1: Section 4 Services Specification and Performance Requirements”.

2.3.4. Iespējamie VPP modeļi PII būvniecībā

Izvērtējot iespēju izmantot VPP dotās iespējas uzbūvēt PII un pēc tam arī apsaimniekošanu nododot privātajam sektoram, tiek saprasts, ka privātais partneris saņem tipveida tehnisko projektu (paraugprojektu), kurā nepieciešamības gadījumā veic papildus projektēšanas darbus, organizē būvniecībai nepieciešamo finansējumu, uzbūvē PII ēku un pēc

būvniecības beigām to apsaimnieko 20-30 gadus. Publiskā sektora pienākums ir līgumā noteiktajā kārtībā samaksāt privātajam partnerim noteikto mēneša maksājumu (*unit charge*).

Šāda veida līgumi tiek īstenoti ar Publisko iepirkumu likuma palīdzību. Jaunā „Publisko iepirkumu likuma” 67.panta trešā daļa nosaka, ka „publisku pakalpojumu līgumu slēdz uz laiku, ne ilgāku par pieciem gadiem. Pakalpojumu līgumus VPP gadījumos var slēgt uz laiku līdz 30 gadiem, ja noteiktais termiņš būtiski nepieciešams līguma pastāvēšanai un ja par to katrā konkrētā gadījumā ir lēmis Ministru kabinets”.

Tā kā publiskajam sektoram budžeta iespējas ir ierobežotas un tas ir ieinteresēts iegūt maksimālu labumu no budžeta izlietojuma, tad to var panākt, kombinējot budžeta līdzekļus ar privāto kapitālu. Lai pārliecinātos par to, ka VPP dos papildus pievienoto vērtību salīdzinājumā ar tradicionālo iepirkumu, publiskajam sektoram pirms iepirkuma izsludināšanas svarīgi ir veikt pakalpojuma esošo izmaksu novērtējumu un ieguldījumam atbilstošās vērtības aprēķinu. Veiktie aprēķini būs par pamatu PII projektu apvienošanai un privātā sektora piedāvājumu analīzei.

Nolūkā izvērtēt iespēju īstenot jaunu PII būvniecību un apsaimniekošanu ar privātā kapitāla palīdzību, ir identificētas vairākas VPP modeļa alternatīvas, kur VPP risinājumos ir pieņemts, ka tiek izstrādāts tipveida tehniskais projekts. Detalizētākā informācija atspoguļota 4.pielikumā.

Gandrīz visos VPP modeļos paredzami sākotnējie resursi – pašvaldībai piederošs nekustamais īpašums (zemes gabals, kas uz pašvaldības vārda ierakstīts zemesgrāmatā), pašvaldības budžets, bet privātajam partnerim piederošs īpašums – finansu līdzekļi, pamatlīdzekļi un cita manta, kas tiek ieguldīta būvē un būves uzturēšanā un apsaimniekošanā.

Tāpēc darba grupa uzskata, lai tiktu veicināta PII būvniecība un apsaimniekošana, ir nepieciešams stingri noteikt visu iesaistīto pušu (valsts, pašvaldība un privātais partneris) atbildību:

1. pašvaldība iesaistās ieguldot zemi, nodrošinot PII izglītības procesu un uzņemoties pieprasījuma risku, nodrošinot noteiktu bērnu skaitu PII vai kompensējot noteiktu naudas summu, ja noteiktais bērnu skaits netiek sasniegts;
2. valsts nodrošina līdzfinansējumu jaunu PII būvniecībai, lai stimulētu pašvaldības izmantot VPP pirmsskolas izglītības iestāžu būvniecībai un apsaimniekošanai;
3. privātais partneris nodrošina PII būvniecību un finansēšanu, ievērojot Latvijas Republikas normatīvos tiesību aktus un nozares labas prakses piemērus. Privātais partneris ir atbildīgs par savas saimnieciskās darbības, civiltiesiskās atbildības un ar PII saistītā nekustamā īpašuma apdrošināšanu PII būvniecības un apsaimniekošanas laikā.

3. Darba grupas piedāvātais risinājums nepietiekošo vietu skaita PII novēršanai

Darba grupas ietvaros konstatētā galvenā problēma ir nepietiekošais vietu skaits PII. Kā sekas šai problēmai ir ierobežots darbaspēka piedāvājums darba tirgū, ņemot vērā faktu, ka sievietēm pēc bērnu kopšanas atvaļinājuma izmantošanas ir apgrūtināta iespēja atgriezties darba tirgū, jo trūks pakalpojuma, kas nodrošinātu pirmsskolas izglītības vecuma bērnu pieskatīšanu.

3.1. Risinājumi nepietiekošo vietu skaita PII novēršanai

Kā risinājumu darba grupa piedāvā:

1. veikt grozījumus 2005.gada 27.septembra Ministru kabineta noteikumos Nr.375 „Noteikumi par minimālo un maksimālo izglītojamo skaitu valsts un pašvaldību vispārējās izglītības iestādes klasēs, pirmsskolas izglītības iestādes grupās, speciālās izglītības iestādēs un sociālās un pedagoģiskās korekcijas klasēs”, palielinot

PII audzēkņu skaitu jaunākā vecuma grupās līdz 18 bērniem grupā (pašlaik noteikto 12 bērnu vietā).

2. Jaunu PII būvniecība izmantojot valsts galvotos kredītus.

Kā alternatīva jaunu PII būvniecībai, izmantojot kādu no VPP modeļiem, ir jaunu PII būvniecība, izmantojot valsts galvotos kredītus, līdzīgi kā Daugavpils Olimpiskā centra Multifunkcionālā sporta kompleksa projekta un Liepājas Olimpiskā centra Multifunkcionālā sporta kompleksa projekta īstenošanai (saskaņā ar likumu "Par valsts budžetu 2006.gadam" paredzētie valsts galvojumi).

Finanšu ministrs valsts vārdā gadskārtējā valsts budžeta likuma ietvaros var sniegt galvojumus, kas uzliek saistības valsts līdzekļiem, bet galvojumu sniegšanas un uzraudzības kārtību nosaka Ministru kabinets (galvojumus valsts vārdā sniedz tikai studiju un studējošo kreditēšanas, Valsts investīciju programmas projektu un komercdarbības atbalsta programmu īstenošanai).

Šajā gadījumā, būvējot PII, par būvniecību atbildīga aģentūra saņemtu valsts galvotu kredītu, kuras īpašumā būtu jaunuzbūvētie PII. Saistību atmaksa – valsts budžeta finansējums valsts galvoto kredītu pamatsummas atmaksai tiek iekļauts katru gadu likumā par valsts budžetu.

Taču pastāv galvojumu risks un ar šādiem galvojumiem nevajadzētu apgrūtināt valsts budžetu.

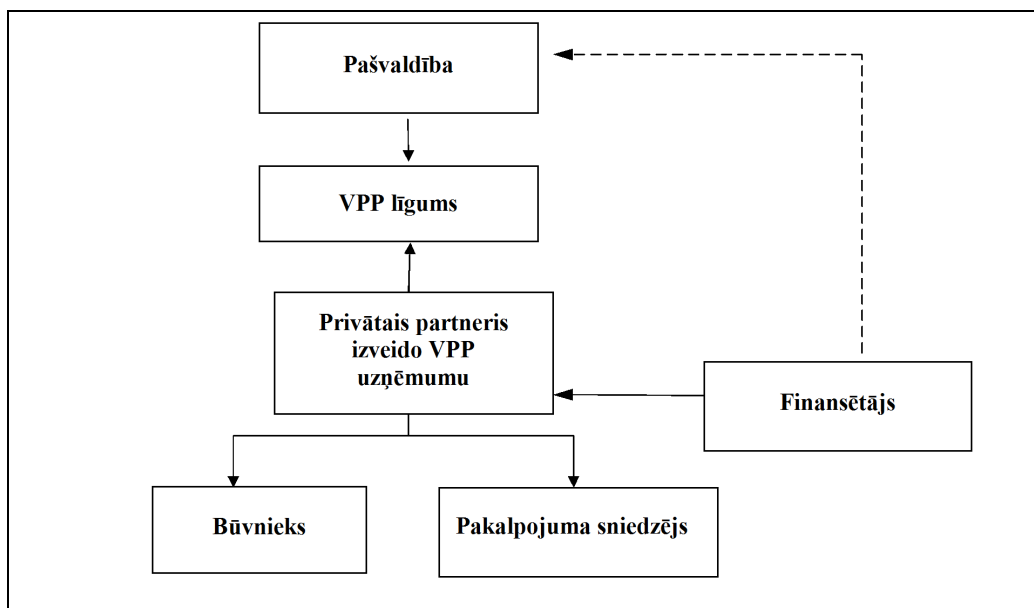
3.2. VPP risinājumi nepietiekošo vietu skaita PII novēršanai

Kā problēmas risinājumu darba grupa piedāvā PII būvniecību īstenot ar valsts galvojumu vai VPP palīdzību.

1. Kā atbilstošākos VPP modeļus jaunu PII būvniecībai darba grupa ir atzinusi:

a) **BOOT- 1** (no angļu valodas „*Build-Own-Operate-Transfer*” – būvē, patur īpašumā, apsaimnieko un termiņa beigās nodod) – privātais partneris nodrošina PII būvniecības finansēšanu 100% apmērā, būvniecību un apsaimniekošanu līdz 30 gadiem. Īpašuma tiesības ir privātajam partnerim. Pēc līguma termiņa beigām īpašums tiek nodots konkrētajai pašvaldībai.

Iesaistīto pušu atbildības shēma:

1. **A** – pašvaldība darbojas kā pasūtītājs (klients);

2. **B** – pašvaldība noslēdz VPP līgumu ar privātu kompāniju (konsorciju) par ēkas būvniecību, finansēšanu un apsaimniekošanu;

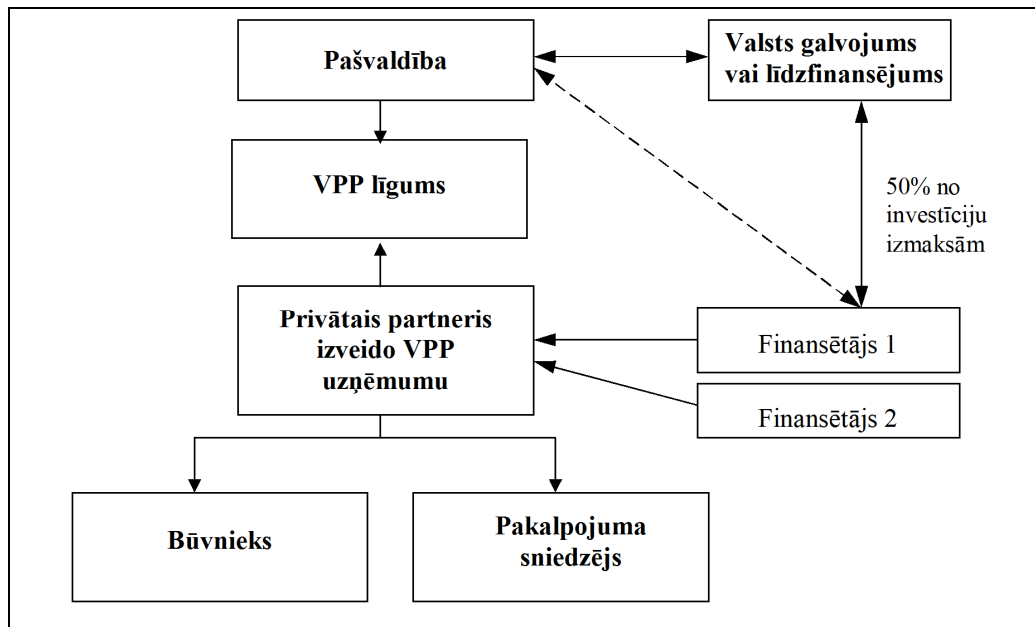
3. **C** – līdztekus ar VPP līgumu pašvaldība noslēdz sadarbības līgumu ar privātā partnera finansētāju. Šis līgums pieļauj iesaistīšanās (*step in*) tiesības finansētājam vai pašvaldībai privātā partnera maksātnespējas gadījumā.

LIAA veiktais pētījums „Publiskās un privātās partnerības modeļa analīzi jaunas pirmsskolas izglītības iestādes būvniecībai Cēsu pilsētā” kā VPP sadarbības modeli paredz BOOT:

1. pašvaldībai, atbilstoši „Publiskā iepirkuma likumam”, jāveic iepirkuma procedūra;
2. pozitīvas iepirkuma procedūras rezultātā, pašvaldība slēdz līgumu par jaunas PII būvniecību un apsaimniekošanu Cēsu pilsētā;
3. pašvaldība iznomā zemi privātajam partnerim;
4. privātais partneris nodrošina PII būvniecības finansēšanu, būvniecību, tehnoloģisko iekārtu, mēbeļu iegādi un montāžu, un ēkas apsaimniekošanu uz 20 gadiem;
5. pašvaldība nodrošina izglītības pakalpojumu sniegšanu;
6. pašvaldība veic ikmēneša maksājumus privātajam partnerim (pēc būvobjekta nodošanas ekspluatācijā).

b) **BOOT -2** (no angļu valodas „*Build-Own-Operate-Transfer*” – būvē, apsaimnieko un termiņa beigās nodod) – privātais partneris nodrošina PII būvniecības finansēšanu 50% apmērā, veic būvniecību un apsaimniekošanu uz noteiktu laika periodu, ne garāku kā 20 gadi. Īpašuma tiesības ir privātajam partnerim. Pēc līguma termiņa beigām īpašums tiek nodots konkrētajai pašvaldībai. Atlikušo PII būvniecības finansēšanu 50% apmērā nodrošina valsts budžeta atvērta kredītlīnija, paredzot aizdevumu līdzekļus uz atvieglotiem nosacījumiem privātajam sektoram, vai arī pilnībā atmaksājot pusi no PII būvniecības investīciju izmaksām.

Iesaistīto pušu atbildības shēma:

1. **A** – pašvaldība darbojas kā pasūtītājs (klients);
2. **B** – pašvaldība noslēdz VPP līgumu ar privātu kompāniju (konsorciiju) par ēkas būvniecību, finansēšanu un apsaimniekošanu;
3. **C** – Finanšu ministrija (turpmāk – FM) vai cita pilnvarota valsts pārvaldes, pakļautības vai padotības iestāde slēdz līdzfinansēšanas līgumu ar pašvaldību, kas paredz segt 50% no PII būvniecības izmaksām vai paredz kredītlīniju uz atvieglotiem nosacījumiem, zemākiem nekā Valsts Kases aizdevumiem ar atmaksas periodu garāku par 10 gadiem un nosedzot 50% no PII būvniecības izmaksām (Finansētājs Nr.1);

4. **D** –līdztekus ar VPP līgumu pašvaldība noslēdz sadarbības līgumu ar privātā partnera finansētāju (Finansētājs Nr.2).

c) **BOO** (no angļu valodas „*Build-Own-Operate*” – būvē, patur īpašumā, apsaimnieko) – šis veids atšķiras no BOOT ar to, ka PII nonāk privātā partnera īpašumā uz visiem laikiem.

Šāda veida līgumi tiek īstenoti atbilstoši Publisko iepirkumu likuma 67.panta trešai daļai, kas nosaka, ka pakalpojumu līgumus VPP gadījumos var slēgt uz laiku līdz 30 gadiem, ja noteiktais termiņš būtiski nepieciešams līguma pastāvēšanai un ja par to katrā konkrētā gadījumā ir lēmis Ministru kabinets. Šāda veida līgumā privātais partneris ir atbildīgs par objekta būvniecību un apsaimniekošanu, būvniecības un apsaimniekošanas izmaksu lielāko daļu atgūstot nomas maksājumu veidā no publiskā partnera. Taču atšķirība ir tāda, ka pēc līguma beigām ēka paliek privātajam uz visiem laikiem. Šajā gadījumā publiskās personas maksājumi privātajam būs mazāki, jo maksa tiks veikta tikai galvenokārt par telpu nomu (ietverot tikai nelielu ieguldīto investīciju daļu atmaksu) un apsaimniekošanu, neatmaksājot ēku vērtību pilnībā.

Šajā gadījumā publiskā partnera maksājumiem privātajam partnerim vajadzētu būt mazākiem, jo, atšķirībā no BOOT gadījuma, privātais partneris neiekļaus pakalpojuma cenā kompensāciju par nekustamā īpašuma atdošanu pašvaldībai.

Vienlaicīgi darba grupa norāda to, ka EM un LIAA VPP pilotprojektu īstenošanā jau ir identificējusi dažas no problēmām, kas kavē kvalitatīvu VPP projektu īstenošanu, un nepieciešamos uzlabojumus VPP likumdošanā, lai piedāvātie varianti spētu veiksmīgi darboties un lai sekmētu, ka VPP kļūst par nozīmīgu mehānismu publisko pakalpojumu un infrastruktūras nodrošināšanā. Detalizētākā informācija atspoguļota 4.pielikumā.

4. Nobeiguma secinājumi

Lai sekmīgi īstenotu jaunu PII būvniecību nepieciešams:

1. Finanšu ministrijai sadarbībā ar Ekonomikas ministriju un Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministriju izanalizēt informatīvajā ziņojumā piedāvātos pirmsskolas izglītības iestāžu būvniecības finansēšanas variantus un divu mēnešu laikā iesniegt Ministru kabinetā priekšlikumu par optimālāko pirmsskolas izglītības iestāžu būvniecības modeli:

- BOOT-1 (būvē-patur īpašumā-apsaimnieko-nodod) modelī;
- BOOT-2 (būvē-patur īpašumā-apsaimnieko) modelī;
- BOO (privātais uzceļ un valsts dotē daļu telpu nomu no privātajiem) modelī;
- PII būvniecības modeli, izmantojot valsts galvotos kredītus.

2. Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijai apzināt pieprasījumu pēc pirmsskolas izglītības iestāžu sniegtajiem pakalpojumiem, izstrādāt kārtību pirmsskolas izglītības iestāžu renovācijas, būvniecības projektu iekļaušanai finansējamo projektu sarakstā un divu mēnešu laikā iesniegt Ministru kabinetā.

3. Ekonomikas ministrijai sadarbībā ar Latvijas Pašvaldību savienību trīs mēnešu laikā izstrādāt konkursa dokumentāciju par pirmsskolas izglītības iestādes būvniecības paraugprojektu 120 bērniem.

4. Ekonomikas ministrijai 2 mēnešu laikā iesniegt Ministru kabinetā normatīvo aktu sarakstu, kas kavē īstenot Valsts un privāto partnerību un iesniegt iespējamās redakcijas.

5. Izglītības un zinātnes ministrijai 1 mēneša laikā veikt grozījumus MK 27.09.2005 noteikumi Nr.375 „Noteikumi par minimālo un maksimālo izglītojamo skaitu valsts un pašvaldību vispārējās izglītības iestādes klasēs, pirmskolas izglītības iestādes grupās, speciālās izglītības iestādēs un sociālās un pedagoģiskās korekcijas klasēs” un iesniegt Ministru kabinetā prognozes, par cik samazināsies rindas uz pirmsskolas izglītības iestādēm, ja tiks veikti šie grozījumi.

Ministru prezidents

A.Kalvītis

Ekonomikas ministrs

A.Štokenbergs